

Gäller för: Barn- och ungdomssjukvård gemensam
Innehållsansvar: Tomas Vändal, (thowa), Sjuksköterska onkologi
Granskad av: Tom Nicolajsen, (tomni2), Överläkare
Godkänd av: Magdalena Åberg, (magst), Verksamhetschef

Giltig från: 2026-04-02

Giltig till: 2028-04-02

Knapp – skötsel och komplikationer

Bakgrund

En knapp är en gastrostomiport som hålls på plats i magsäcken av en ballong fylld med 4–5 ml vatten. En backventil gör att maginnehållet inte läcker ut, för att tillföra något via knappen behövs en matningsslang som finns i olika längder.

På barnkliniken använder vi i regel 14 french i diameter och längden bestäms av hur tjock bukväggen är. Längden behöver ökas på när barnet växer, för att få rätt längd använder man en mätsticka Mic-Key.

Skötsel

Huden runt knappen rengörs dagligen med tvål och vatten – gärna i samband med bad eller dusch. Torka torrt med kompress eller mjuk handduk och vrid knappen ett varv.

Kontrollera vätskemängden i ballongen varje vecka eller enl. ordination. Ballongen fylls via ballongventilen märkt BAL. Ta ut vattnet och kuffa om med nytt kranvatten 3–5 ml, eller enl. ordination, fyll aldrig ballongen med >8 ml. Fyll aldrig med luft eller NaCl.

Då knappen ej används spolas den igenom med vatten 10 ml en gång per vecka.

Knappen byts ut när backventilen läcker eller ballongen är sönder.

Knappen kan sitta max 6 mån, individuellt hur ofta den byts, var 3:e månad är vanligt. Knappen byts också om backventilen läcker, om ballongen är sönder, eller andra problem då man kan misstänka att knappen är trasig.

Vid neutropeni (<0,5 i neutrofila)

Infektionssvaret är hämmat vid neutropeni. Det kan föreligga infektion trots avsaknad av klassiska infektionstecken som rodnad, svullnad vätskande eller irritation. I många fall är smärta kring stomat enda tecknet.

Tvätta med Hibiscrub + mjuk kompress 1gång/vecka. Övriga dagar tvättning med oparfymerad tvål och vatten.

Munvård

Det är viktigt att barnet borstar tänderna och får hjälp att hålla en god munhygien trots att det inte äter på vanligt sätt.

Matningsråd

God handhygien.

Knappens läge behöver ej kontrolleras på lackmuspapper innan matning.

Fyll matslangen innan den kopplas till knappen för att undvika onödig tillförsel av luft till barnet. Mata i den takt som barnet är van vid.

En måltid ska ta lika lång tid som barnet ätit med munnen. Maten ska vara rumstempererad eller något varmare.

Kopplings slang

Kopplingsslangen kan användas till att lufta magen. Koppla på slangen håll upp den och låt luft komma ut.

Efter maten skall knapp och matslang spolas igenom med 5–15 ml vatten för att förhindra beläggningar på knappens backventil.

Kopplingsslangen rengörs med kallt/varmt vatten ev. med handdiskmedel som då sköljs ur ordentligt

Förvara kopplingsslangen i avsedd ren burk i kylskåp mellan måltiderna för att förhindra bakterietillväxt

I hemmet byts matslangen efter 2 veckor. Märk slangen med datum.

Vid gastroenterit med diarré byts alla matningssprutor och kopplings slangar

Läkemedel

Mediciner kan bara ges i upplöst form i knappen. Tabletter skall krossas noga alternativt lösas upp i vatten. Efter tillförsel av läkemedel skall knappen spolras igenom med minst 5–15 ml vatten.

Spruta aldrig i knappen utan att använda kopplingslang, backventilen kan då förstöras.

Komplikationer

Granulom, svallkött.

Tvätta dagligen med tvål och vatten. Lägg en kompress runt knappen och ta kräm med en bomullspinne och lägg en klick under kompressen på granulomet.

- Elocon grad 3 steroid, salva 1 gång/dag i 3 dagar
1 gång/dag varannan dag i 3 dagar
1 gång/dag var tredje dag i 3 dagar
Total behandlingstid 14 dagar. Läkarordination

Xyloproctsalva 1 gång/dag i 1 vecka Läkarordination

Lapisera var tredje dag. Viktigt att skydda huden med Vaselin eller Cavilon Läkarordination.

- Tobradex ögondroppar, (ab+kortison), ges bredvid knappen ned mot kanalen. 3 droppar x 2 i 7 dagar.
- Vaselin. Låt granulomet vara om barnet har infektion. Granulomet går tillbaka när infektionen är över.
- Viktigt med tryck på granulom, använd ex Mepilexkompress.
- Antibiotika kan ibland bli aktuellt.

Rodnad pga. läckage, hudinfektion eller granulom

- Vid läckage kontrollera vätskemängden i ballongen samt knappens längd. Ev. öka vätskemängden för att få bättre tätningseffekt. Behandling med syrahämmande medel skall övervägas.
- Läckage utan orsak, skydda huden med Cavilon barriärkräm sugande kompress ex SkinX, Aquacel. Allevyn.
- En skyddande pasta blandas av vardera en tredjedel Zinkpasta,

Stomahesive och vitt vaselin.

- Läckage genom knappen, ventilen hakat upp sig. Ta ut och rengör knappen, kontrollera ev. backventilen genom att spola igenom knappen underifrån. Byt ev. knapp.
- Infektion, odla först, tvätta med Hibiscrub + mjuk kompress 1 gång/dygn i 3–5 dagar. Undvik Descutan eftersom svampen är hård och kan skrubba sönder huden.
- Ev. antibiotika oralt eller iv.
- Smörj huden med mjukgörande kräm för att förhindra uttorkning och minska risken för sprickor.
- Vid komplikationer som kräver annan läkarbedömning än av barnläkare, ska kirurgläkare konsulteras.

Se även: Barnonkologihandboken, kapitel; Enteral nutrition

Referenser:

Svensk Barnkirurgisk Förenings Nationella omvårdningsriktlinjer för
Gastrostomikateter/knapp
Vårdprogram från Drottning Silvias Barnsjukhus
Mic-Key´s handbok om knapp
Techno-Medicas Workshop

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Barn- och ungdomssjukvård gemensam

Innehållsansvar: Tomas Vändal, (thowa), Sjuksköterska onkologi

Granskad av: Tom Nicolajsen, (tomni2), Överläkare

Godkänd av: Magdalena Åberg, (magst), Verksamhetschef

Dokument-ID: NU10035-986315719-142

Version: 10.0

Giltig från: 2026-04-02

Giltig till: 2028-04-02